

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет психології та соціальної роботи

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра диференціальної та спеціальної психології

(повна назва кафедри)

Д и п л о м н а   р о б о т а

магістр

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: **«Модель взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя»**
« Mutual Influence Model of Emotional and Financial Well-being»

Виконал: студент заочної форми навчання

спеціальність 053 Психологія

Корольчук Андрій Анатолійович

Керівник: д. психол. н. професор Чернявська Т.П.

Рецензент: к. психол. н. доцент Колот С.О.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ від . .2019 р.

Захищено на засіданні ЕК №

протокол № від . .2019 р.

Оцінка _____/_____/_____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

Родіна Н.В.

Голова ЕК

_____
(підпис)

Псядло Е.М.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЕМОЦІЙНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ У КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ	
1.1. Концептуальні основи вивчення проблеми психологічного благополуччя.....	7
1.2. Психологічний аналіз феноменів емоційного і фінансового благополуччя особистості.....	25
1.3. Теоретична модель взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя особистості.....	31
Висновки до першого розділу	35
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	
2.1. Організація емпіричного дослідження.....	37
2.2. Психодіагностичний інструментарій.....	39
Висновки до другого розділу.....	57
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОВПЛИВУ ЕМОЦІЙНОГО І ФІНАНСОВОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ	
3.1. Соціально-демографічні характеристики та фінансове становище досліджуваних осіб	59
3.2. Взаємозв'язок соціально-демографічних характеристик та фінансового і емоційного благополуччя.....	67
3.3. Взаємозв'язок емоційного фону та суб'єктивного ставлення особистості до фінансів.....	78
Висновки до третього розділу.....	86
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	92
ДОДАТКИ.....	100

ВСТУП

Актуальність дослідження тематики емоційного благополуччя з роками все зростає, що зумовлено багатьма причинами. Так, за умов соціальної трансформації людина неминуче стикається із соціальними, економічними, технічними та екологічними змінами, що здійснюються навколо; нестабільними політичними та соціально–економічними умовами у країні, що з одного боку чинить стресовий вплив і вимагає від неї винахідливості по відношенню до стратегій щодо реагування на нього, а з іншого боку, як наслідок, вимагає уважного пошуку ресурсів і джерел емоційного благополуччя в повсякденному житті.

Невід'ємною частиною емоційного благополуччя є компонент фінансового благополуччя особистості який на наш погляд є фундаментальним у феномені благополуччя особистості і при цьому мало представлений в сучасному психологічному просторі на відміну від емоційного благополуччя. Феномен фінансового благополуччя в більшій мірі є предметом вивчення економічних наук, а також широко використовується в найрізноманітніших тренінгах, які мають опосередковане відношення до наукових знань.

Нам видається, що феномен фінансового благополуччя належить і може бути предметом вивчення психології в тій же мірі, що і в інших науках.

Практичний досвід дозволяє говорити про те, що існує міцний та фундаментальний взаємозв'язок між емоційним і фінансовим благополуччям. Інтерес представляють фактори, які можуть визначати і суттєво впливати на емоційну і фінансову сфери життя людини. Важливо визначити самі ці фактори, взаємозв'язок між ними, а також виявити їх можливі відмінності в залежності від соціальних умов в яких знаходиться індивід.

В усі часи людина прагнула почувати себе щасливою. Таке прагнення можна віднести до вічних цілей, що прямують з кожним із нас скрізь всі події й переживання уздовж нашого особистого життєвого шляху. Так,

психологічне благополуччя є вкрай важливим компонентом здорової особистості в цілому. З огляду на це, поняття «фінансового благополуччя» є актуальними задля вивчення його у рамках психологічної науки, відкриваючи перед нами ще одне суттєве питання щодо того, у чому саме полягають особливості суб'єктивного сприйняття особистістю емоційного благополуччя в цілому?

Дослідженням феномену емоційного благополуччя займалися такі вчені, як: Г.О. Балл, С.А. Водяха, В.Р. Дорожкін, О.І. Зімовін, Д. Канеман, Л.З. Левит, А. Маслоу, К. Роджерс, М. Селигман, Н. Талеб, В.А. Хащенко, М. Чиксентмихайи, Т.П. Чернявская, О.С. Штепа та ін.

Мета дослідження – виявлення взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя особистості.

Для досягнення поставленої мети, було визначено наступні **завдання дослідження**:

1. Провести теоретичний аналіз досліджень феномену благополуччя та його компонентів у контексті емоційного та фінансового благополуччя особистості.

2. Сконструювати теоретичну модель взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя особистості.

3. Розробити психодіагностичний інструментарій для дослідження взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя особистості.

4. Виявити особистісні риси, які надають значущий вплив на суб'єктивне благополуччя в цілому та на його складові.

Об'єкт дослідження – благополуччя особистості як психологічний феномен.

Предмет дослідження – взаємовплив емоційного і фінансового благополуччя особистості.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження і реалізації поставлених завдань використовувалися наступні методи дослідження:

– **теоретичні** – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення і систематизація теоретичних концепцій і положень з проблеми взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя особистості;

– **емпіричні** – спостереження, бесіда, анкетування (з метою встановлення соціально–демографічних характеристик вибірки); опитування; тестування з використанням комплексу психодіагностичних методик: багатофакторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла (16 PF); тест «Шкала диференціальних емоцій» К. Ізарда у авторській адаптації; авторській опитувальник фінансового благополуччя для вивчення суб'єктивно пережитого рівня особистості, пов'язаного з особистісним сприйняттям фінансового благополуччя;

– **математико–статистичної обробки отриманих даних** – регресійний аналіз та кореляційний аналіз за допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона r ; моделювання структурними рівняннями. Для порівняння результатів опитування за двома шкалами використовували критерій Уїлкоксона для пов'язаних вибірок. Для статистичного аналізу використовували критерій Краскела–Уоліса; також використовувався t –критерій Стьюдента та U –критерій Манна–Уїтні.

Обробка даних здійснювалась за допомогою статистичних програм IBM SPSS Amos та IBM SPSS Statistics.

Опис вибірки. У дослідженні взяло участь 54 особи, віком від 19 до 55 років. З них 20 чоловіків і 34 жінок. Тестування проводилося серед двох груп. Перша група складалася з держслужбовців, що проходили професійну перепідготовку за навчальною програмою «Кадровий Резерв України». Друга група – жителі села, працівники сільськогосподарського ринку. Об'єднуючим фактором для випробовуваних було те, що всі вони проживають перехідний момент свого життя або прагнуть до певних змін. Більшість з них знаходиться в стані нормативної або ненормативної кризи.

База проведення емпіричного дослідження. Емпіричне дослідження проводилось у місті Одеса, на базі Факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи представлено автором:

1. Міжнародна наукова конференція «Десяті Сіверянські соціально–психологічні читання» 29 листопада 2019 р., м. Чернігів;
2. Авторська терапевтична група «Гроші та Гештальт», автор і ведучий в котерапії з гештальт–терапевтом, супервізором, тренером В.В. Маловой, 2019 р, м. Херсон;
3. Авторська тренінгова програма «Технологія фінансового благополуччя», 2019 р, м. Одеса;
4. Всеукраїнське товариство психологів, практикуючих гештальт–підхід «Український гештальт інститут», спеціалізація «Робота с телесністю в гештальт подходе» 2019 р., м. Херсон.
5. Академія професійної психодіагностики, спеціалізація «Психодіагностика» 2019 р., м. Одеса.

Структура роботи: робота обсягом в 104 сторінки. Загальний обсяг основного тексту становить 91 сторінку. Робота складається з вступу, теоретичної, методологічної та емпіричної частини і висновків, та включає три розділи, кожне з яких містить 3 підрозділи. Робота містить 14 рисунків, 9 таблиць та 2 додатків. Список використаної літератури містить 70 джерел, з них 23 – українських, 18 – російських, 29 – інших.

ВИСНОВКИ

У роботі узагальнено наукові знання щодо проблеми благополуччя у контексті емоційного і фінансового благополуччя особистості, виявлено та обґрунтовано психологічні особливості взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя особистості.

1. Проведено теоретичний аналіз зарубіжних і вітчизняних психологічних досліджень проблеми благополуччя дозволяє зробити такі висновки.

Благополуччя особистості як психологічний феномен розробляється досить активно в позитивній психології та в окремих емпіричних дослідженнях. Однак досліджуються лише окремі аспекти суб'єктивного і психологічного благополуччя особистості, в той час як комплексних теоретико–емпіричних досліджень практично не проводилося.

Проте до теперішнього часу не існує однозначного визначення поняття «благополуччя», загальноприйнятої структури компонентів даного феномену, його властивостей, його функцій і т. д.

Найчастіше суб'єктивне благополуччя займає домінуючу позицію в ієрархічній структурі компонентів феномену благополуччя. Інші компоненти є складовими частинами, що вносять свій внесок в емоційне благополуччя особистості в цілому.

Узагальнено і зроблено висновок, що при дослідженні суб'єктивного благополуччя особистості необхідно враховувати вплив нормативних і ненормативних криз. Це дозволило нам припустити наявність факторів, пов'язаних з рисами особистості, що впливають на взаємозв'язок емоційного і фінансового благополуччя. Що, в свою чергу, дозволило розробити теоретичну модель даного взаємовпливу.

2. Сконструювано теоретична модель взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя особистості. Опираючись на дослідження психологів діспозиціонального напрямку, в моделі взаємовпливу емоційного і

фінансового благополуччя обґрунтовано необхідність враховувати вплив особистісних рис людини якій в нашій моделі грає роль модератора.

Для вивчення емоційного благополуччя були обрані наступні критерії: сприятливий баланс між позитивними і негативними емоціями, сприятливий результат когнітивного оцінювання афективних реакцій, готовність до змін та здатність переживати невизначеність.

Для вивчення феномену фінансового благополуччя були обрані: відсутність загрози вітальним потребам, відсутність впливу обмежуючих установок, цілісна я-концепція, здатність усвідомлювати соціальні норми і правила.

3. Керуючись теоретичною моделлю взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя особистості було підібрано психодіагностичний інструментарій для емпіричного дослідження взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя особистості.

Психодіагностичний інструментарій включав наступні методики: опитувальник «Шістнадцять особистісних факторів» Р. Кеттелла (16PF) и тест «Шкала диференціальних емоцій» К. Ізарда.

Друга диференціальна шкала емоцій К. Ізарда була адаптована в контексті фінансового благополуччя особистості.

Керуючись теоретичною моделлю взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя особистості було підібрано психодіагностичний інструментарій для емпіричного дослідження взаємовпливу емоційного і фінансового благополуччя особистості.4. За допомогою підбраного психодіагностичного інструментарія було виявлено особистісні риси, які надають значущий вплив на суб'єктивне благополуччя в цілому та на його складові.

Було встановлено, що F (обережність – безтурботність) та Н (нерішучість – сміливість) мають значимий модераційний ефект на взаємовплив емоційного і фінансового благополуччя.

Зроблено висновки, що люди, яким властива обережність $F (\leq 4$ стенів), схильні до неконструктивного сприйняття травмуючого досвіду і кризових ситуацій, які відбулися з ними в минулому. Це істотно впливає на суб'єктивне сприйняття фінансового благополуччя. Людям, з невираженою рішучістю (значення фактора $H \leq 7$ стенів) складніше сприймати майбутнє з точки зору фінансового благополуччя, а значить і емоційного благополуччя в цілому.

Також в емпіричній частині дослідження підтверджено наше початкове припущення про те, що матеріальний рівень добробуту не має безпосереднього впливу на рівень емоційного благополуччя.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні особливостей емоційного та фінансового благополуччя шляхом розширення вибірки: додавання нових груп і категорій досліджуваних і збільшення числа респондентів, а також розробці психологічних технологій стимулювання суб'єктивного благополуччя на основі розвитку особистісних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балл Г.О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах): Видання друге, доповнене / Г.О. Балл // Житомир: ПП «Рута», Видавництво «Волинь», 2008.
2. Бенко Е.В. Обзор зарубежных публикаций, посвященных исследованию благополучия / Е.В. Бенко // Вестник ЮУрГУ, серия «Общая психология, психология личности, история психологии». – 2015. № 2.– С. 5–13
3. Бенко Е.В. Субъективное благополучие человека, переживающего нормативный кризис развития личности: автореферат дис. на соискание канд психол наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, история психологии» / Е.В. Бенко – Челябинск, 2017. – 182 с.
4. Бессонова Ю.Б. О структуре психологического благополучия. Психологическое благополучие в современном образовательном пространстве / Ю.Б. Бессонова. – 2013. – №2. – С.30–35
5. Бірон Б.В. Позитивні особистісні риси як предиктори соціального благополуччя / Б.В. Бірон // Теоретичні і прикладні проблеми психології. - 2018. - № 3(3). - С. 26-37. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tippp_2018_3%283%29__5
6. Бочарова Е.Е. О субъективном благополучии личности в аспекте социально – психологической адаптации / Е.Е. Бочарова // Психология и педагогика. – 2009. – № 2 (6). – С.19–21.
7. Брэдберн Н. Структура психологического благополучия / Н. Брэдберн // Ярославль: Инфра. – 2005. – №8 – С.13 с.
8. Бурлачук Л.Ф. Исследование надежности опросника Р. Кеттела 16–PF / Л.Ф. Бурлачук, В.Н. Духневич // Психологический журнал. – 2000. – Т. 21, № 5. – С. 82–86.

9. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма / М. Вебер. – Ивано–Франковск : Ист–Вью, 2002. – 352 с.
10. Вигдорчик М.И. Компьютерная автоматизированная психодиагностическая программа "Консул–1" / М.И. Вигдорчик, М.Е Вигдорчик, С.М. Псядло и др. – (Информ. листок /ОЦНТЭИ; №172–97), – Одесса, 1995. – 3 с.
11. Водяха С.А. Современные концепции психологического благополучия личности / С.А. Водяха // Дискуссия. Журнал научных публикаций. – №20. – 2012. – С.132 – 138.
12. Воронина А.В. Проблема психологического здоровья и благополучия человека: обзор концепций и опыт структурно–уровневого анализа / А.В. Воронина // Сибирский психологический журнал. – 2005. – № 3. – С. 142–145.
13. Выготский Л. С. Психология развития человека / Л.С. Выготский. – М.: Смысл: Эксмо, 2005. – 1136 с.
14. Гилберт Д. Спотыкаясь о счастье = *Stumbling On Happiness* / Д. Гилберт. – М.: Альпина Паблишер, 2015. – 320 с. – Режим доступа: <https://www.rulit.me/books/spoty kayas-o-schaste-read-384702-1.html>
15. Домнина С.В. Возможности оценки благосостояния населения региона в рамках сравнительного и доходного подходов / С.В. Домнина // Вестник СамГУ. 2012. № 1. – С. 29–36.
16. Дорожкин В.Р. Психология альтруистического поведения личности : дис. на соиск. науч. степ. докт. психол. наук : защищена 26.02.2003: утв. 18.08.2003 / В. Р. Дорожкин. – Симферополь, 2013. – 350 с.
17. Дубовик Ю. Б. Исследование психологического благополучия в пожилом и старческом возрасте / Ю. Б. Дубовик // Психологические исследования. – 2011. – № 1(15). – С.17.
18. Ермолаев О.Ю. Математическая статистика для психологов / О.Ю. Ермолаев – М: МПСИ, Флинта, 2002. – 336с.

19. Заика Е. В. Особенности эмоциональной сферы в норме и патологии (опыт кросскультурного и патопсихологического исследования) / Е.В. Заика, С. Кулибали // Вісн. Харк. ун-ту. Сер. : Психологія. – 2004. – №617. – С. 38–45.
20. Заика Е.В. Методики исследования эмоциональной сферы человека: учебно–методическое пособие / Е.В. Заика, А.И. Зимовин. – Харьков: «ПромАрт», 2018. – 260 с.
21. Зимовин О.І. Співвідношення емоційної та вольової регуляції поведінки / О.І. Зимовин // Вектори психології – 2010 : матеріали міжнародної наук.–практ. конференції (12–13 квітня 2010 р., м. Харків, Україна). – Харків: ООО «Ріф», 2010. – С. 45–47.
22. Изард К. Психология эмоций / К. Изард // Спб.: Питер, 2012. – 464 с.
23. Канеман Д. Думай медленно... решай быстро / Д. Канеман. – М.: АСТ, 2013. – 656 с.
24. Канеман Д. Принятие решений в неопределенности: Правила и предубеждения / Д. Канеман, П. Словик, А. Тверски. – Харьков: Издательство Институт прикладной психологии «Гуманитарный Центр», 200 Канеман Д. Рациональный выбор, ценности и фреймы / Д. Канеман, А. Тверски // Психологический журнал. – 2003. – Т. 24. – № 4. – С. 31–42.5. – 632 с.
25. Канеман Д. Рациональный выбор, ценности и фреймы / Д. Канеман, А. Тверски // Психологический журнал. – 2003. – Т. 24. – № 4. – С. 31–42.
26. Карсканова С.В. Психологічне благополуччя особистості як основа фахового зростання: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. психол. наук : 19.00.01 – загальна психологія, історія психологія / С.В. Карсканова; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2012. – 18 с.
27. Куклин А.А. Комплексная методика диагностики благосостояния личности и территории проживания / А.А. Куклин, В.П. Чичканова. // Екатеринбург: Институт экономики УрО РАН, 2015. – 136 с.

28. Куклин А.А. Трансформация теоретико–методологических подходов и методического инструментария диагностики благосостояния личности и территории проживания. Ч. I. От распространенных до альтернативных подходов к диагностике. История вопроса / А.А. Кулин, А.С. Найденов, Н.Л. Никулина, Т.В. Тарасьева // Экономика региона. 2014. №3. – С. 22–37.

29. Левит Л.З. Личностно–ориентированная концепция счастья / Л.З. Левит // Вісник Одеського національного університету – 2012. – Т. 7. – Вип. 8 (20). – С. 105–113.

30. Левит Л.З. Становление индивидуальности: к вопросу об уровнях и критериях / Л.З. Левит // III Всеукр. психол. конгрес «Особистість у сучасному світі». – Київ, 2014. – С. 146–149.

31. Манукян В.Р. К проблеме нормативных кризисов развития взрослого периода / В.Р. Манукян // Психология жизненного пути личности: методологические, теоретические, методические и прикладные проблемы. Сборник научных статей под ред. Н.А. Логиновой, К.В. Карпинского. - Гродно: ИЦ ГрГУ, Гродно, 2012. С. 258 -274.

32. Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики / А. Маслоу; пер. с англ. А.М. Татлыдаевой. – СПб.: Евразия, 1999. – 430 с.

33. Моляко В.А. Психологическая безопасность творческой личности. Психология глупости и зависти / В. А. Моляко // Обдарована дитина. 2002. № 4. – С. 44–63.

34. Орлова Д.Г. Психологическое и субъективное благополучие: определение, структура, исследования (обзор современных источников) / Д.Г. Орлова. – 2015. – №7. – С. 28–36.

35. Пахоль Б.Е. Субъективное и психологическое благополучие: современные и классические подходы, модели и факторы / Б.Е. Пахоль // Украинский психологический журнал. – 2017. – No 1 (3). – С. 80–104.

36. Первин Л., Олпорт Г. Психология личности: Теория и исследования: Пер. с англ. - М.: Аспект Пресс, 2001. - 607 с.

37. Роджерс К. Свобода учиться / К. Роджерс, Дж. Фрейберг. – М. : Смысл, 2002. – 527 с.
38. Родіна Н.В. Соціально–економічний статус і копінг у контексті безпеки особистості / Н.В. Родіна // Вісник Одеського національного університету. – 2013. – Том 18. – № 24. – С. 215 – 223.
39. Роменец В.А. Поступок и возникновение канонической психологии / В.А. Роменец // Человек. Субъект. Поступок: Философско–психологические студии – М. : Либидь, 2006. – С. 11–16.
40. Рыбалка В.В. Теории личности в отечественной философии, психологии и педагогике / В.В. Рыбалка. – Киев, Житомир : Изд–во ЖГУ им. И. Франко, 2015. – 872 с.
41. Селигман М. Новая позитивная психология / М. Селигман // Киев : София, 2006. – 368 с.
42. Солдатова Е.Л. Нормативные кризисы развития личности взрослого человека: автореферат дис. на соиск. д. психол. н.: спец. 19.00.01 «Общая психология, история психологии» / Е.Л. Солдатова. – Челябинск, 2007. – 375 с.
43. Сохань Л.В. Психология жизненного успеха / Л.В. Сохань, Е.И. Головаха, Р.А. Ануфриева и др. – К.: Институт социологии НАН Украины, 1995. – 150 с.
44. Талеб Н. Черный лебедь. Под знаком непредсказуемости / Н. Талеб – М. : КоЛибри, 2010. – 528 с.
45. Титаренко Т.М. Психологія життєвої кризи / Т.М. Титаренко. – К.: Агропромвидав України, 1998. – 348 с.
46. Фесенко П.П. Осмысленность жизни и психологическое благополучие личности: дис. канд. псих. наук: 19.00.01 / П.П. Фесенко. – М., 2005. – 206 с.
47. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции / З. Фрейд. – М.: Наука, 1989. – 456 с.

48. Хашченко В.А. Психология экономического благополучия / В.А. Хашченко. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2012. – 426 с.
49. Хашченко В.А. Представление об экономическом благополучии в условиях трансформации российского общества / В.А. Хашченко // Тенденции развития современной психологической науки. Т. 2. под ред. А.Л. Журавлева, В. А. Кольцовой. – М.: ИП РАН, 2007. – С. 162–166.
50. Чернявская Т.П. Психология успешности личности в бизнесе: [монография] / Т.П. Чернявская. – Одесса: Астропринт, 2010. – 288 с.
51. Чиксентмихайи М. Поток. Психология оптимального переживания / М. Чиксентмихайи // Альпина Паблишер – 2018. – С. 461.
52. Шевеленкова Т.Д. Психологическое благополучие личности (обзор основных концепций и методика исследования) / Т.Д. Шевеленкова, П.П. Фесенко. // Психологическая диагностика. – 2005. – № 3. – С. 95–129.
53. Штепа О.С. Психологічні ресурси як медіатор внутрішнього та зовнішнього "Я" людини / О.С. Штепа // Проблеми сучасної психології. – 2016. – № 31. – С. 559–568.
54. Шушпанов Д.Г. Теоретичні підходи до оцінки впливу доходу на здоров'я населення / Д.Г. Шушпанов // Економічний аналіз. – 2015. – № 19(2). – С. 171–178.
55. Albrecht G. Solastalgia: the distress caused by environmental change / G. Albrecht, G.M. Sartore, L. Connor // Australasian Psychiatry. – 2007. – № 15(1). – P. 95–98.
56. Argyle M. Causes and correlates happiness / M. Argyle, D. Kahneman, E. Diener // Well-being: The foundations of hedonic psychology. N. Y., 1999. Chapter 18.
57. Burns R. Identifying gender differences in the independent effects of personality and psychological well-being on two broad affect components of subjective well-being / R. Burns, M. Machin // Personality and Individual Differences. – 2010. – № 48. – P. 22–27.

58. Cattell R. B. Advances in Cattellian personality theory. Pervin, Lawrence A.(Ed); et al. Handbook of personality: Theory and research. - N.Y.: Guilford Press, 1990. – 738 p.
59. Diener E. Beyond Money: Toward an Economy of Well-Being / E. Diener, M. Seligman // Psychological Science in the Public Interest. 2004. № 5. P. 1–31.
60. Erikson E. Identify. Youth and crisis / Erikson E. // New York, 1968. 336 p.
61. Harrington R. The Relationship between live satisfaction, self-consciences, and Myers-Briggs Type Inventory dimensions / R. Harrington, D. Loffredo // Journ. of Psychology. 2001. V.135. P. 439–450.
62. Helliwell J. How's life? Combining individual and national variables to explain subjective well-being / J. Helliwell // Economic Modelling. 2003. V. 20. Issue 2. P. 331–360.
63. Keyes C. Optimizing well-being : The empirical encounter of two traditions / C. Keyes, D. Shmotkin & C. Ryff // Journal of Personality and Social Psychology. – 2002. – № 82. – P. 1007–1022.
64. McLellan R. The impact of cretive partnership on the wellbeing of children and yang people / R. McLellan, M. Galton, S. Steward // London: Creativity, Culture & Education. 2012.
65. Osberg L. An Index of Economic Well-bein: Indicators / L. Osberg, A. Sharpe // The Journal of Social Health. 2002. V. 1 № 2. P. 24–62.
66. Pavot W. The satisfaction with life scale and the emerging construct of life satisfaction / W. Pavot, E. Diener // Journal of Positive Psychology. 2008. V. 3. P. 137–152.
67. Ryan R. On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being / R. Ryan, E. Deci // Ann. Rev. Psychol. 2001. – V. 52. – P. 141–166.

68. Ryff C. The Structure of Psychological Well-Being Revisited / C. Ryff, C. Keyes // Journal of Personality and Social Psychology 1995, Vol. 69, No. 4, University of Wisconsin-Madison. – P. 719–727.

69. Seidl C. Relative deprivation, personal income satisfaction, and average well-being under different income distributions / C. Seidl, S. Traub, A. Morone // 2004, Experimental 0401004, Econ WPA.

70. Wollny I. Can government measure family well-being? A literature review / I. Wollny, J. Apps, C. Henricson // In Research & Policy for the Real World. London: Family and Parenting Institute – 2010.